

ARVID LINDMANS
SEXTIOÅRSFOND

ARVID LINDMAN

Teckning: Nils Melander

FÖRORD

Arvid Lindmans 60-årsfond instiftades 1922, som en gåva till partiets dåvarande ordförande i samband med födelsedagen, efter en insamling bland medlemmar och sympatisörer. Fondens syfte är att:

- öka kunskapen i samhället om svenskt näringsliv och dess förutsättningar,
- främja insikt om villkoren för ekonomisk utveckling,
- främja vetenskaplig forskning inom området.

Fonden verkar via anslag till studier, forsknings- och bokprojekt, med tillhörande seminarieverksamhet.

Mer information om fonden finns på dess hemsida:

www.arvidlindmansfond.se

Denna broschyr utgavs 1962 som en presentation av verksamheten.

ARVID LINDMANS SEXTIOÅRSFOND

*Några anteckningar med anledning af
hundraårsminnet af Arvid Lindmans
födelse.*

Hundraårsminnet av Arvid Lindmans födelse den 19 september 1862 är för Sveriges högerfolk en påminnelse om den tacksamhetsskuld i vilken svensk konservatism står till den man, som byggde upp och under många år ledde högerpartiet. Men icke blott högerns män och kvinnor ha anledning att minnas Arvid Lindmans namn och gärning. Med sitt osjälviska, hängivna arbete för de mål han satte högst och sin tveklösa bekännelse till den svenska fria folkstyrelsens idé gav han ett föredöme för alla, som verkade för det svenska samhällets förkovran. Han gav ett exempel på god medborgaranda, som gjorde honom väl förtjänt av de hyllningsord, med vilka en politisk motståndare avtackade honom när han lämnade parti-ledarskapet: "Steg för steg, trots många konflikter och hårda

omdömen, har han skaffat sig en säker plats i nationens hjärta”.

När Arvid Lindman den 19 september 1922 fyllde sextio år blev han föremål för en storslagen hyllning, som värtaligt vittnade om den uppskattning han vunnit som högerpartiets ledare under en sällsynt påfrestande tioårsperiod och som en av det svenska näringslivets mest betrodda representanter. Han fick bl. a. mottaga en vackert inbunden hyllningsskrift i ett exemplar; titeln var ”Sanningens ord till Arvid Lindman”, vilket i detta fall var liktydigt med tacksamhetens och beundrans. I denna minnesbok talar icke blott nära vänner och meningsfränder utan även politiska motståndare om sin aktning och beundran för sextioåringen.

Den hyllning, som amiral Lindman satte högst värde på, kom från mer än 14.000 svenska män och kvinnor, som överlämnade ett insamlat belopp på 95.000 kr. under av givarna uttalad önskan att medlen skulle bilda en fond med Arvid Lindmans namn samt användas till främjande av svenska intressen enligt de närmare bestämmelser som han själv uppställde. Detta blev grundvalen till ”Arvid Lindmans sextioårsfond”. Mottagaren uppgjorde, i samråd med bl. a. professor Carl Hallendorff, stadgar för fonden och bestämde att dess ändamål skulle vara att understödja åtgärder för att sprida kännedom om svenskt näringsliv och dess förutsättningar och väcka insikt om villkoren för ett folks välbefinnande och för ekonomiskt framåtskridande i allmänhet. Bland medel ägnade att främja detta syfte tänkte sig amiral Lindman utgivandet av skrifter och uppsatser, anordnande av kurser och föredrag, utbildande av föredragshållare och samarbete med institutioner och sammanslutningar, som ha intressen av likartad natur. Av den årliga avkastningen i fonden skulle minst 5 % avsättas till kapitalets förökande. Fonden skulle förvaltas av en styrelse på fem personer, första gången utsedda av amiral Lindman själv och därefter genom val som styrelsen själv förrättar.

Under årens lopp har Arvid Lindmans sextioårsfond, såsom framgår av den följande redogörelsen, kunnat lämna avsevärda bidrag till skogsforskning och skogsvård, till ekonomisk upplysning, till stipendier.

Efter tillkomsten 1935 av högerens medborgarskola i Gimo, vartill Arvid Lindman i hög grad medverkade, har fonden i stor utsträckning kunnat lämna stöd i form av stipendier åt den ungdom, som där utbildats för aktivt arbete i de konservativa idéernas tjänst.

Fonden har under de fyrtio år, som förflutit sedan Arvid Lindmans sextioårsdag, vuxit från c:a 95.000 till 193.500 kr.

Sammanlagt har fonden utdelat:

Sällskapet för hembygdsvård	1.000
Skogsforskning och skogsvård	21.500
Allmänna Försvarsföreningen	1.500
Broschyrer och skrifter	11.000
Bidrag till tryckning av doktorsavhandling	2.500
Kvinnliga Medborgarskolan	500
Allmänna Valmansförbundet	13.500
Stipendier vid Gimoskolan	78.000
Bibliotek och andra ändamål på Gimo	34.000
Lennart Kolmodins minnesfond	700
Journaliststipendier	30.000
Stipendier till Högerpartiets tjänstemän	3.000

Kronor 197.200

Första styrelsen:

amiral Arvid Lindman, landshövding
Sven Lübeck, riksdagsman Johan Nilsson,
professor Carl Hallendorff och
redaktör Gust. Gustafsson, Norrköping.

Nuvarande styrelse: riksdagsman Leif Cassel, fil. dr Ivar Anderson, direktör Jarl Hjalmarson, civilingenjör Rolf Lindman och bankdirektör C. G. Regnéll – sekreterare är Per Arvidson.

Ordförande: amiral Arvid Lindman . . 1923–1936
professor Gösta Bagge . . 1937–1950
talman Johan Nilsson . . 1951–1954
talman Martin Skoglund . 1955–1959
riksdagsman Leif Cassel . 1960–

Styrelseledamöter har dessutom varit: doktor Otto Järte, redaktör Birger Petersson, med. dr Karl Wistrand.

Arvid Lindman framförde sitt tack till givarna av gåvan, som berett honom glädje och heder, i sista numret för 1922 av Medborgaren, som då var Allmänna Valmansförbundets månadsblad. Han meddelade också att fonden skulle förvaltas av en styrelse, bestående av fem personer, som första gången skulle utses av honom själv. Till det första sammanträdet, som hölls den 17 januari 1923 i lantmanna- och borgarepartiets förtroenderådsrum i riksdagshuset, infann sig de fyra kallade: ledamoten av andra kammaren Sven Lübeck, då nybliven landshövding i Gävleborgs län och blivande socialminister i Lindmans andra ministär (1928–30), ledamoten av första kammaren lantbrukaren Johan Nilsson, Skottlands-hus, som senare blev sin kammars talman och landshövding i Kristianstads län, rektorn vid handelshögskolan i Stockholm professor Carl Hallendorff samt Gust. Gustafsson, Norrköping, redaktör för Östergötlands Dagblad. Amiral Lindman valdes till ordförande och förblev det till sin död. Hans syster fröken Anna Lindman åtog sig att föra fondens räkenskaper och redaktör Birger Petersson, Lerbäckaby, att fungera som sekreterare.

När man samlades i amiralens hem vid Västra Trädgårdsgatan i Stockholm i januari 1924 hade man en årsränta på omkring 5.000 kr till förfogande för fondens ändamål. Många olika uppslag diskuterades men man fastnade för redaktör Gustafssons förslag om en undersökning rörande den kommunala hushållningen i Sverige och grannländerna. Man tänkte sig då att lämna reseunderstöd till någon, som ville på ort och ställe studera dessa förhållanden och sedan framlägga resultatet i tidskriftsartiklar eller broschyrform. Professor Gösta Bagge skulle tillfrågas huruvida han kände till någon för uppdraget lämplig person. Den planen utfördes emellertid aldrig, ty man kom underfund med att Skattebetalarnas förening redan beslutat behandla ämnet i broschyrform.

Man hade dock genast till hands andra förslag till bro-

schyrer i ekonomiska och näringspolitiska frågor. Bl. a. anmodades professor Herman Nilsson-Ehle, växtförädlaren, som skulle bli den svenska kromosomforskningens fader, att skriva en broschyr om den inhemska spannmålsodlingens betydelse från nationalekonomisk synpunkt. Inte heller den idéen gick att förverkliga men 1926 fick man i alla fall fram en broschyr i fondens anda, "Våra tullar och vårt näringsliv", skriven av professor Fritz Brock i Uppsala, och spridd dels genom Valmansförbundets försorg, dels genom Industriförbundets. Stadsfullmäktigehögern i Stockholm planerade det året att inför stadsfullmäktigevalen ge ut en vägledande skrift om sina åtgärder och strävanden med hänsyn till bostadsförhållandena samt uppvisa svagheter och vådor av vissa populära yrkanden. Styrelsen fann förslaget värt att stödja och överlämnade 700 kr till ändamålet. Resultatet blev skriften Storstadens bostadsfråga, redigerad av dr J. Guinchard.

Styrelseledamöternas olika intressen från egna verksamhetsfält inom näringslivet började efterhand göra sig gällande. Landshövding Lübeck, vilken under sin tid som kommunikationsminister i Tryggers ministär bidragit till statsbanornas elektrifiering och bl. a. tagit initiativet till väg- och vattenbyggnadsväsendets omorganisation, utvecklade i ett anförande betydelsen från ekonomisk och kulturell synpunkt av vattenkraftens allmänna utnyttjande i arbetet och hemmet och förordade en klokt lagd propaganda för elektricitetens popularisering. Han ifrågasatte utgivning av en populär skrift i denna fråga, så utformad att den också indirekt vände sig mot ett statsmonopol på området. Frågan bordlades emellertid den gången på förslagsställarens eget förslag.

Arvid Lindman, som var varmt intresserad av jordbrukets och skogsbrukets förkovran och vid denna tidpunkt var ordförande i både styrelsen för Skogshögskolan, Statens skogsförsöks-

anstalt och Svenska skogsvårdsföreningen förde skogsvården in i bilden som lämpligt objekt för fondens stöd. Han hemställde att 3.000 kr. måtte ställas till Svenska skogsvårdsföreningens förfogande att av föreningen användas till att befordra utgivandet av prisskrifter i skogsvård. Dessa skulle genom skogsvårdsstyrelsernas försorg gratis spridas bland landets enskilda mindre skogsägare med syfte att på ett åskådligt sätt klargöra den ekonomiska betydelsen för den enskilde av skogens och skogsmarkens rationella skötsel. Styrelsen fann uppslaget gott och biföll ordförandens hemställan. Därmed hade man beträtt den skogliga väg, som man skulle följa så länge Arvid Lindman levde. Fonden bidrog under en tioårsperiod med 21.500 kronor till skogsforskning och skogsvård.

Entusiasmen för utgivning i egen regi av broschyrer svalnade efter några års erfarenheter. Amiral Lindman konstaterar med resignation redan vid sammanträdet i maj 1927 att det visat sig uppstå svårigheter att kunna erhålla lämpliga broschyrer och kunna få dem spridda och beaktade av den allmänhet, till vilken man vände sig. Han ifrågasatte därför om man ej lämpligen skulle kunna anslå medel från fonden till någon förening, som arbetade i ett syfte, vilken 60-årsfonden ansåg vara värt understöd. Ordföranden föreslog för sin del – vilket styrelsen naturligtvis biföll – att man lämnade ett belopp av 5.000 kr. till Svenska skogsvårdsföreningen för att efter samråd med denna förenings sekreterare användas för utgivande av mycket populärt hållna skrifter angående skogens vård och skötsel.

Nu hade också landshövding Lübecks förslag till en broschyr benämnd "Vår stora kraftkälla", författad av sekreteraren i Svenska vattenkraftsföreningen ingenjör Carl Kleman avancerat så att man kunde anslå ett belopp till denna.

Landshövdingen hade också ett nytt, djärvare förslag: Vintersjöfarten på de norrländska hamnarna försvårades genom att man saknade lämpligt tonnage av enhetlig konstruktion. Borde man inte för att väcka intresse för saken skicka ut en kompetent person att studera förhållandena t. ex. i Nordamerika, där man redan löst detta problem?

Mot detta projekt ställde landshövding Johan Nilsson ett mera jordbundet förslag: Kunde man inte ställa till Lantbrukssällskapets förfogande något belopp för att få författad någon skrift på jordbrukets område?

Redan vid detta sammanträde, då man allmänt sökte vidga fondens verksamhetsfält, framkastade Arvid Lindman tanken på att man skulle bevilja något belopp såsom resestipendium åt någon duglig tidningsman för att i utlandet närmare studera någon särskild fråga, varom överenskommelse skulle kunna träffas med Högerpressens förening (vars förste ordförande styrelseledamoten red. Gustafsson varit). Det skulle emellertid dröja ända till 1951, femton år efter amiralens bortgång, innan denna idé förverkligades.

Vid sammanträdet 1929 hade man att ta ställning till ett förslag från dåvarande t.f. professorn vid Göteborgs högskola Georg Andrén, sedermera professor i statskunskap med statistik och landshövding i Uppsala län. Han hemställde att styrelsen skulle ta under omprövning att åt redaktören för Karlskrona-Tidningen fil. dr Erik Timelin bevilja något anslag till bestridande av tryckningskostnaderna för hans doktorsavhandling om Ministären Lindman och representationsreformen 1907–09.

Situationen var kanske lite egendomlig för Arvid Lindman, som här hade att värdera och ta ställning till ett vetenskapligt arbete om sin egen ministär. I en PM till styrelsens leda-

möter förklarar han sig vara av den uppfattningen, att det är synnerligen värdefullt för vår politiska historia att ett arbete av denna beskaffenhet kommit ut. Han hade själv bistått författaren med material. Hans enda invändning var att arbetet gick väl mycket i detalj.

Ehuru professor Hallendorff uttalade sig med tveksamhet i frågan följde emellertid styrelsen ordförandens förslag att bevilja dr Timelin ett anslag på 2.500 kronor.

Efter denna historiska utveckling tog man fasta på Johan Nilssons förslag om "någonting för jordbruket" och beslöt 1930 att vid sidan av anslaget till skogshögskolan, som nu blivit tradition, använda disponibla medel för upplysningsarbete i jordbruksfrågan. Råd skulle inhämtas av direktören i Sveriges Allmänna lantbrukssällskap L. Nannesson.

Året därpå, 1931, hade Allmänna Valmansförbundets centrala kvinnoråd tagit initiativet till högerns kvinnliga medborgarskola. Då det visat sig att "många goda krafter för partiets verksamhet kan erhållas från kvinnoföreningarna" beslöt man på amiralens förslag att lämna 500 kronor till stipendier åt elever vid denna skola. Samtidigt lämnade man en tusenlapp till redaktionen av Svensk Tidskrift och reserverade 5.000 till Allmänna Valmansförbundets riksorganisation.

Det år Arvid Lindman lämnade ledarskapet för högerpartiet, 1935, meddelade han styrelsen att han nått ett mål han länge siktat mot, han hade lyckats skaffa en folkhögskola åt högerfolk. En stiftelse med Lindmans namn hade för 100.000 kronor köpt Gimo herrgård i Uppland för att där upplåta lokaler för "folkbildningsarbete i nationellt syfte samt annan därmed sammanhängande verksamhet". Fondens styrelse skulle

nu tills vidare inrikta sig på att stödja den upplysningsverksamhet, som där skulle bedrivas.

Detta meningsfulla beslut var det sista som fattades under Arvid Lindmans ordförandeskap. Året därpå omkom han vid en flygolycka på Croydons flygplats. På nyåret 1937, halvannan månad efter Lindmans bortgång, samlades styrelsen till ett extra sammanträde i riksdagshuset. Amiralens son, civilingenjör Rolf Lindman deltog och invaldes i styrelsen som han fortfarande tillhör. Stiftelseurkunden och amiralens nyckel till kassafacket överlämnades till professor Gösta Bagge, den nye högerledaren, som nu också utsågs till styrelsens ordförande.

Styrelsen följde nu Arvid Lindmans intentioner genom att årligen utan diskussion utdela anslag till Gimo, dess bibliotek samt stipendier åt elever vid skolan.

Riksombudsman Lennart Kolmodin, som i trettio års tid hängivet ägnade sig åt sekreterareuppgiften efter Birger Petersen, reagerade tydligen mot de rutinmässiga anslagsbesluten. 1951 erinrade han styrelsen om att "hittills 5.000 kr. brukat avsättas till verksamheten på Gimo för att användas av gimo-styrelsen huvudsakligen för stipendier. Han ifrågasatte om man inte kunde göra åtminstone ett försök med en annan användning av medlen eller en del av dem. Hur vore det att anvisa högst 2.000 kronor till ett stipendium till en högerjournalist, som ville göra en utomlandsresa och skriva artiklar i högerpressen?"

Där kom Arvid Lindmans gamla idé fram igen efter många viloår. Frågan diskuterades ingående innan man beslöt att Gimo i alla fall fortfarande skulle få sina fem tusen som vanligt men att man dessutom "för en gångs skull och utan att göra något löfte för framtiden skulle anvisa 2.000 kronor för ett stipendium i enlighet med sekreterarens förslag." Kolmodin fick i uppdrag att underrätta högertidningarnas huvudredaktörer om stipendiet och ledamöterna i skolstyrelsen på

Gimo skulle anmodas att yttra sig om ansökningar som inkom till sekreteraren.

Detta överflyttades senare till Högerpressföreningens styrelse.

1951. Det var det året den nyvordne högerledaren Jarl Hjalmarson valdes in i styrelsen efter professor Bagge som avlidit, och talman Johan Nilsson utsågs till styrelsens ordförande. Martin Skoglund blev ny suppleant och valdes till ordförande fyra år senare. Nu innehar riksdagsman Leif Cassel den posten.

Försöket med journaliststipendium slog väl ut. Man vågade därför fortsätta experimentet 1952. Utan att nagga Gimo-anslaget på 5.000 i kanten beslöt man bevilja ett nytt journaliststipendium på 2.000 kr., som medförde skyldigheten för stipendiaten att skriva några artiklar om sin studieresa till högerpressen utan särskild ersättning.

Många ambitiösa yngre högerjournalister har nu under ett tiotal år tack vare dessa Lindman-stipendier kunnat företa intressanta studieresor för att orientera sig och i någon mån även högerpressens läsekrets om skilda ämnen, som ligger i linje med 60-årsfondens ändamål. En av dem studerade den engelska skolreformen, en annan den schweiziska försvars- och neutralitetspolitiken, en tredje de ekonomiska och sociala förhållandena i Portugal med utgångspunkt från Efta-sammanhang.

Två tusen kronor har blivit allt mindre värda för varje år under den socialdemokratiska regimen. 1958 beslöt man höja beloppet till 4.000 kronor (med möjlighet att betala ut ytterligare 1.000 kr. om resan så skulle kräva).

Ett nytt förslag om att utdela stipendium även till någon partiombudsman framfördes 1960 av dr Ivar Anderson och vann anklang.

De 14.000 givarnas gåva, som på ett särskilt sätt gladde Arvid Lindman, har genom god förvaltning under de gångna 40 åren kommit otaliga personer direkt och indirekt till glädje och nytta.

I sin omtanke om andra har styrelsen emellertid under årens lopp glömt bort en paragraf i stadgarna, den sjätte, som gäller publiciteten om dess egen verksamhet. Där sägs ifrån att styrelsen varje år på Arvid Lindmans födelsedag den 19 september skall utge en kortfattad berättelse över fondens förvaltning och verksamhet. Detta är faktiskt första gången det sker!

*Digitalt nytryck
Dixa AB
Stockholm 2011*

*Trycktes ursprungligen av:
Haglund & Ericson Boktr. AB
Stockholm 1962*

LINDMANFONDEN

www.arvidlindmansfond.se